

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

УДК 657.37:006

JEL M40, F15, F30

Розвиток та вплив міжнародних норм обліку на формування фінансової звітності в банківських установах України

Хомовий С.М.¹ , Хом'як Н.В.¹ , Томілова-Яремчук Н.О.¹ ,
Литвиненко В.С.² ¹ Білоцерківський національний аграрний університет² Національний університет біоресурсів і природокористування України

Хомовий С.М. E-mail: 2serik2@ukr.net; Хом'як Н.В. E-mail: nvh878@ukr.net;

Томілова-Яремчук Н.О. E-mail: ntomilova1984@gmail.com; Литвиненко В.С. E-mail: vladimir005@ukr.net

Хомовий С.М., Хом'як Н.В., Томілова-Яремчук Н.О., Литвиненко В.С. Розвиток та вплив міжнародних норм обліку на формування фінансової звітності в банківських установах України. Економіка та управління АПК. 2020. № 2. С. 115–123.

Homovij S.M., Hom'jak N.V., Tomilova-Jaremchuk N.O., Lytvynenko V.S. Rozvytok ta vplyv mizhnarodnyh norm obliku na formuvannja finansovoї zvitnosti v bankiv'skyh ustanovah Ukraїny. Ekonomika ta upravlinnja APK. 2020. No 2. PP. 115–123.

Рукопис отримано: 08.10.2020р.

Прийнято: 28.10.2020р.

Затверджено до друку: 24.11.2020р.

doi: 10.33245/2310-9262-2020-159-2-115-123

В статті проаналізовано тенденції щорічного збільшення кількості країн, які стимулюють використання МСФЗ на своїх територіях у різних компаніях та в різних сферах діяльності.

Опрацьована система впровадження МСФЗ, їх прозорість та відкритість, що в подальшому приведе до значного покращення відносин з інвесторами та збільшить їх довіру до банків. Здійснено порівняння статусу використання МСФЗ для організацій різних країн світу. Показано безпосередній зв'язок між ефективною діяльністю банківських установ у зарубіжних країнах та введенням МСФЗ. Виділено чинники наближеності країн до політичних сил, що формуються в КМСФЗ, та наведено показники ймовірних національних стратегій імплементації МСФЗ в різних країнах світу. Україна при цьому належить до країн що має досить слабкий політичний вплив на управлінські рішення КМСФЗ.

З'ясовано, що в Україні процес узгодження бухгалтерського обліку з МСФЗ в банківській сфері було розпочато ще з 1998 року, проте як суб'єкт регулювання їх стали розглядати нещодавно. На сьогодні МСФЗ є вже підґрунтям П(с)БО та інших нормативно-правових актів, що вказує на ефективність процесів поєднання національних особливостей ведення бізнесу в Україні з міжнародними.

Встановлено, що важливим чинником коригування української банківської облікової системи є забезпечення правдивої фінансової інформації про справжню ціну активів банку, їх прибутковість, прозорість бухгалтерських дій, створення ефективних в управлінні методологічно-правових документів, що регулюють ведення обліку фінансових інструментів за міжнародними правилами.

Розглянуто плани рахунків в банках до та після реформування, окреслено їх переваги та недоліки.

У ході дослідження було проаналізовано й загальні проблеми, які виникають у банківських установах в процесі впровадження міжнародних стандартів, а також можливі шляхи вирішення цих проблем. Важливим також є процес моніторингу якості складання фінансової звітності в банках. Аналіз закордонних систем даного процесу показав, що найбільш сприятливою для українських банків є структура контролю, яку використовують у Німеччині.

Серед основних ризиків повного впровадження МСФЗ в банківських установах України ми виділили: 1) внутрішні – збільшення кількості користувачів фінансової інформації; зміст корпоративної звітності (інтегрованої, нефінансової, управлінської); політика перевірки корпоративної звітності; 2) зовнішні – фінансові ризики; небезпека швидкої інтеграції на міжнародні фінансові ринки; процентні ризики.

Ключові слова: бухгалтерський облік, МСФЗ, банки, організація обліку, план рахунків, П(с)БО, фінансова звітність.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Задекларовані Україною пріоритети на зближення з Європейським співтовариством і інтенсивний перехід до побудови вільноекономічних відносин у реалізації господарської діяльності спонукають до реформування існуючого фінансового обліку та відповідності вимог міжнародним стандартам фінансової звітності. Нині банківська система України відіграє важливу роль не лише в середині країни, але й поза її межами, адже наші банки постійно користуються закордонними інвестиціями. Значна кількість національних банків має зв'язки із закордонними фінансовими установами, тому формування ними міжнародної звітності є особливо актуальним.

Грунтовні дослідження у напрямку вивчення методів ведення бухгалтерського обліку в банківських установах здійснено такими вченими як Єлисеєва О. [3], Кондрашев П. [5], Литвин Н. [6], Мельник Н. [7], Фурсова В. [14], Ясменко Г. [16]. Питанням адаптації міжнародних стандартів до особливостей національних економік були присвячені праці Голова С. [2], Єфименко Т. [4], Степової Т. [10], Хомового С.М. [15], Ramana K. [18].

Проте залишається не вирішеною проблема результативного впровадження на рівні з міжнародними стандартами позитивних організаційних елементів, що були намічені в обліку банківських установ.

Мета дослідження. Виділення міжнародних норм, що на сьогодні формують особливості обліку в банківських установах та на їх основі запропонувати систему контролю якості фінансової звітності в банківських установах України.

Матеріал і методи дослідження. Підґрунтям даного дослідження стали історичні особливості розвитку та формування міжнародних стандартів обліку, затверджені міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, національні концепції, парадигми бухгалтерських світових шкіл та визнаних організацій що спеціалізуються на фінансовій звітності.

Результати дослідження та обговорення. У процесі розвитку методів бухгалтерського обліку та звітності змінювались як обсяги висвітлення фінансової інформації, так і якісні характеристики систем і способи представлення звітних даних. Серед основних чинників, що впливали на їх розвиток можна виділити наступні:

- введення подвійного запису, що проявляється в фіксації господарських об'єктів за дебетом і кредитом рахунків, застосуванні

принципів бухгалтерського обліку та зведенні даних у систематизованій формі [5, с. 37];

- узагальнення даних про об'єкти бухгалтерського обліку в фінансовій звітності через використання аналітичних та синтетичних рахунків [15, с. 364];

- розвиток міжнародних корпорацій спонукав до узгодження різних національних облікових систем багатьох країн світу для обробки інформаційної складової, що висвітлюється у звітності [7, с. 510];

- формування міжнародних фахових асоціацій з регулювання бухгалтерського обліку та звітності (Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Міжнародна федерація бухгалтерів) [3, с. 147];

- визнання та застосування МСФЗ урядами розвинених країн (Великобританія, ЄС, США, Німеччина, Франція, Канада та ін.) і міжнародних організацій (СОТ, МВФ, ІОСКО, ОЕСД та ін.), що сприяло покращенню економічних зв'язків даного спрямування між господарськими суб'єктами різних країн світу через можливість порівняння їхньої звітності [16, с. 2].

Теперішні ознаки розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності є результатом запровадження МСФЗ в облікові системи різних країн світу (рис. 1).

На сьогодні у світі спостерігається тенденція до щорічного збільшення кількості країн, які стимулюють використання МСФЗ на своїх територіях у різних компаніях та в різних сферах діяльності. Їх кількість станом на 2018 рік сягнула 166 [17]. Проте найбільш інтенсивним регіоном розвитку станом на 2018 рік залишається Європа (рис. 2).

Правильне впровадження МСФЗ, їх прозорість та відкритість приведе до значного покращення відносин з інвесторами та збільшить їх довіру до банків. Саме тому було здійснено порівняння статусу використання МСФЗ для організацій різних країн світу (табл. 1).

Дані таблиці 1 показують безпосередній зв'язок між ефективною діяльністю банківських установ у зарубіжних країнах і введення МСФЗ. Показовим є також те, що майже всі країни, висвітлені у таблиці 1, мають своїх речників у різних органах Комітету з міжнародних стандартів фінансової звітності.

Керівник бухгалтерського об'єднання експертів Великобританії Найджел Слей-Джонсон висловив думку про те, що досвід його країни та країн ЄС дозволяє стверджувати, що найкращим є варіант з одночасним переходом на всі міжнародні стандарти та обов'язково встановленим остаточним терміном [1].

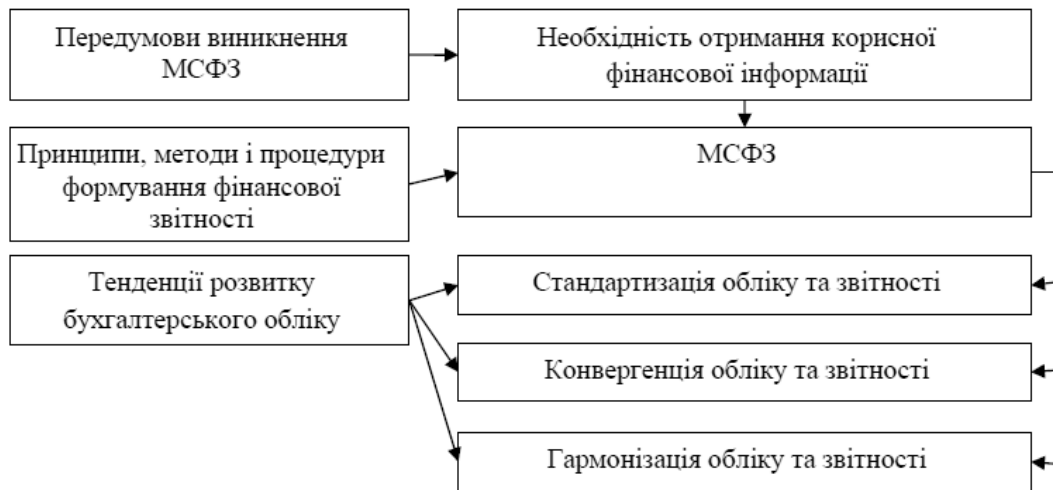

Рис. 1. Місце МСФЗ у процесі розвитку банківської системи.

Джерело: узагальнено авторами.

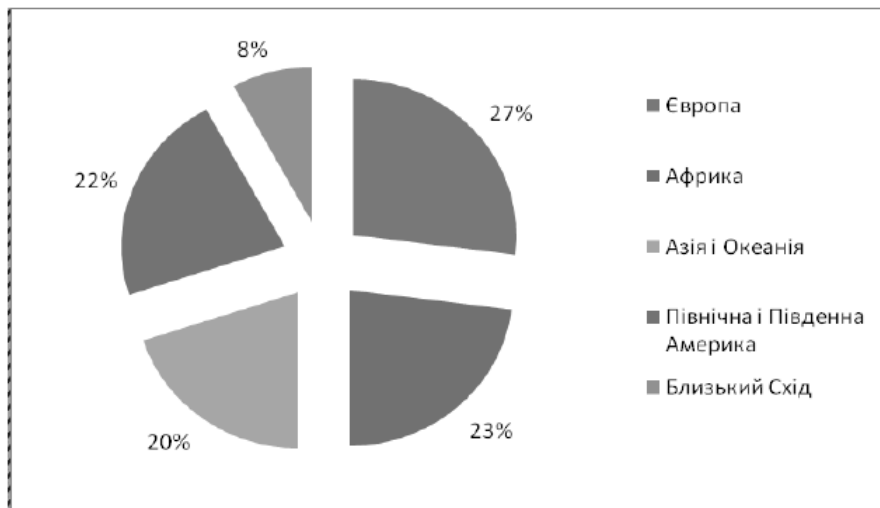

Рис. 2. Структура країн світу, які використовували МСФЗ у 2018 році.

Джерело: розроблено авторами на основі [13].

Таблиця 1 – Причинно-наслідкові зв'язки статусу МСФЗ для організацій різних країн світу

Пп	Країна	Статус МСФЗ в організаціях
1	Великобританія	Впровадження МСФЗ почалося у 2005 році
2	США	Спочатку були допустимі для іноземних емітентів починаючи з 2007 року. Терміном остаточного запровадження МСФЗ у США став 2011 рік
3	Китай	Майже повністю комплементовані до національних стандартів обліку
4	Франція	Впровадження почалося в 2005 році у зв'язку з входом країни до ЄС
5	Канада	Дозволяється застосування МСФЗ для приватних підприємств, в т.ч. некомерційних організацій
6	Австралія	МСФЗ застосовують у всіх організаціях приватного сектору економіки та в державно-му секторі ще з 2005 року
7	Японія	Схвалені для ведення в міжнародних організаціях з 2010 року, але законодавчо затверджені лише у 2016 році
8	Іспанія	Необхідні при входженні країни до Євросоюзу, а їх впровадження розпочалося з 2005 року

Джерело: узагальнено авторами.

Цікавою також є думка власника Гарвардської бізнес-школи, що здійснив специфічний аналіз, під час якого виявився певний зв'язок політичних чинників та стратегії запровадження МСФЗ [18]. Серед політичних чинників були виділені наближеність країни до політичних сил, що формуються в КМСФЗ. Так, у таблиці 2 було наведено показники ймовірних національних стратегій імплементації МСФЗ в різних країнах світу. Україна при цьому належить до країн останньої групи, оскільки вона має досить слабкий політичний вплив на управлінські рішення КМСФЗ.

В Україні процес узгодження бухгалтерського обліку з МСФЗ в банківській сфері розпочато ще з 1998 року. Проте як суб'єкт регулювання їх стали розглядати нещодавно. На ранніх стадіях реформування бухгалтерського обліку нормативна база Національного банку України включала тільки загальні правила Міжнародних стандартів. На сьогодні МСФЗ є вже підґрунтям П(с)БО та інших нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський облік та формування звітності банківських установ. На теперішньому етапі Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку вже мало в чому відрізняються від міжнародних, що вказує на ефективність процесів поєднання національних особливостей ведення бізнесу в Україні з міжнародними [12]. Процес поновлення законодавчих положень з бухгалтерського обліку та звітності банків у нашій країні відбувається безперервно, що в свою чергу варто пов'язувати із покращенням процедури бухгалтерського обліку і зменшенням неточностей між Національними та Міжнародними стандартами.

Важливим чинником коригування української банківської облікової системи є забезпечення правдивої фінансової інформації про справжню ціну активів банку, їх прибутковість, прозорість бухгалтерських дій, створення

ефективних в управлінні методологічно-правових документів, що регулюють ведення обліку фінансових інструментів за міжнародними правилами.

Велике значення в процесі запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності як суб'єкта політики регулювання мало розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» 2007 року [10, с. 991].

Цією стратегією було встановлено декілька основних передумов для запровадження офіційного статусу Міжнародних стандартів фінансової звітності у нашій країні. Основною її метою було покращення законодавчого порядку в бухгалтерському обліку і звітності з урахуванням умов МСФЗ та правил ЄС. З-поміж найважливіших завдань, що перелічені в Стратегії виділяють такі:

1) висвітлення організаційних передумов поступового впровадження МСФЗ в звітності підприємств і організацій;

2) затвердження Міністерством фінансів України влучних пропозицій, що були подані науковими установами, практиками, експертами і громадськими бухгалтерськими організаціями на обговорення до КМСФЗ, що спрямовані для вирішення проблем, які не описані в положеннях та роз'яснення [6, с. 276].

На наш погляд, дана стратегія описує Міжнародні стандарти фінансової звітності не тільки як суб'єкт урядового управління, але й як об'єкт вивчення економічних явищ.

Згодом у 2011 році між Міністерством фінансів та НБУ був узгоджений Меморандум про взаємодію, співпрацю і координацію дій з впровадження в банківську сферу нашої держави МСФЗ. Відповідно до якого передбачалося створення Концепції методологічного регулювання бухгалтерського обліку відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Мотивом затвердження цього документа ста-

Таблиця 2 – Стратегії переходу банківських установ з національних стандартів на МСФЗ у різних країнах світу

Держава	Стратегія переходу	Політична складова	Вплив в органі управління КМСФЗ
Великобританія, США, Німеччина	Створення власних шляхів впровадження МСФЗ	досить відчутна	потужний
Японія, Китай	Узгодження МСФЗ та національних стандартів з деякими винятками	слабка	потужний
Канада, Австралія, Нова Зеландія	Повне запровадження МСФЗ	досить відчутна	слабкий
Україна, Індія	Прийняття МСФЗ з подальшим коригуванням ряду принципів	слабка	слабкий

Джерело: розробка авторів.

ло внесення уточнень до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», яким визначалося можливе використання Міжнародних стандартів фінансової звітності на території нашої держави, при умові, що вони не будуть суперечити основному Закону та будуть офіційно перекладені і висвітлені на сайті Міністерства фінансів України.

У 2017 році Верховною Радою України були прийняті важливі зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8], що узгоджували правила національного законодавства та умови Директиви Європейського співтовариства [11]. Відповідно до яких українські банки мають формувати звітність за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [9]. Зміни у банківській системі розпочалися із затвердження нового Плану рахунків.

Під час дослідження проаналізували й загальні проблеми, які виникають у банківських установах в процесі впровадження міжнародних стандартів [4, с. 89], а також можливі шляхи вирішення цих проблем (рис. 3).

З огляду на ці дані, прерогативою міжнародних стандартів фінансової звітності можна

визначити можливість отримувати оперативну інформацію для ефективних управлінських рішень, що особливо потрібна на сьогодні. Обґрунтований підхід в запровадженні даних стандартів у банках України в майбутньому приведе до підвищення довіри зі сторони компаньйонів, збільшить суми закордонних інвестицій та сприятиме покращенню економічної ефективності банків.

Важливим також є процес моніторингу якості складання фінансової звітності в банках [2, с. 12]. Аналіз закордонних систем даного процесу показав, що найбільш сприятливою для українських банків є структура контролю, яку використовують у Німеччині (рис. 4).

Серед основних ризиків повного впровадження МСФЗ в банківських установах України, на наш погляд, варто виділити: 1) внутрішні – збільшення кількості користувачів фінансової інформації; зміст корпоративної звітності (інтегрованої, нефінансової, управлінської), політика перевірки корпоративної звітності; 2) зовнішні – фінансові ризики; небезпека швидкої інтеграції на міжнародні фінансові ринки; процентні ризики.

Рис. 3. Пропоновані елементи процесу коригування національної банківської звітності до потреб МСФЗ.

Джерело: розробка авторів.

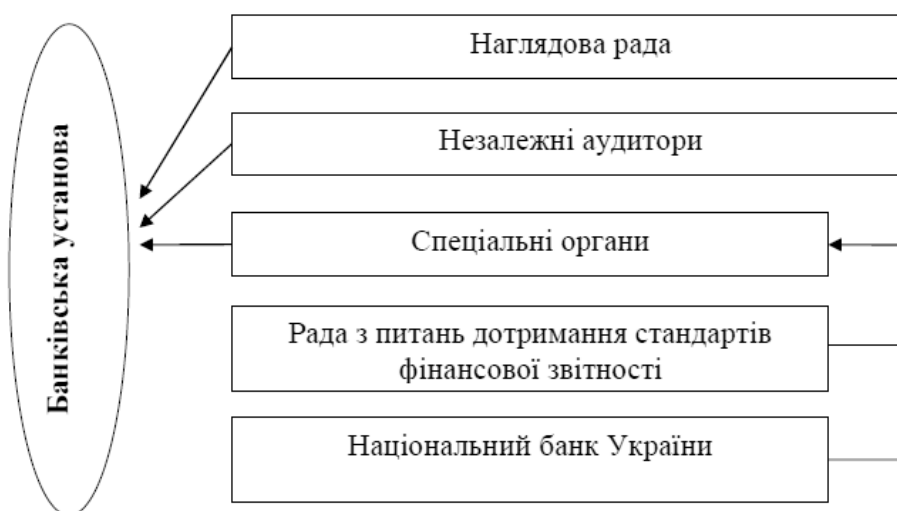

Рис. 4. Запропонована система контролю якості фінансової звітності в банківських установах України.

Джерело: розробка авторів.

Висновки. Прагнення українських банків повною мірою перейняти особливості Міжнародних стандартів фінансової звітності не завжди призводить до позитивних результатів на теренах нашої країни. Серед основних проблем які виникають при цьому нами виділені такі: методичні, людські та фінансові. З-поміж варіантів вирішення таких проблем найбільш результативними вважаємо коригу-

вання законодавчої бази застосування МСФЗ, підтримку ефективних систем які позитивно показали себе раніше, навчання кадрового складу працівників та створення системи контролю якості фінансової звітності в банківських установах, яка надасть можливість підвищити ступінь довіри до банків та посприє удосконалити їх організацію бухгалтерського обліку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. "Внедрения" МСФО по-американски раскритикована британскими экспертами. GAAP.ru. 31.10.2011. URL: <http://gaap.ru/news/123441>.
2. Голов С.Ф. Вдосконалення бухгалтерського обліку і звітності в Україні в контексті євроінтеграції. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 1. С. 3–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2014_1_2.
3. Єлисеєва О.К., Нетета А.О. Особливості складання фінансової звітності банківськими установами України. Наук. вісн. Херсонського державного університету. 2015. Вип. 11. Ч. 3. С. 147–150. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/119.pdf.
4. Єфименко Т.І., Ловінська Л.Г., Ястремський О.І. Моніторинг дотримання та забезпечення міжнародних стандартів фінансової звітності: кращі світові практики та перспективи запровадження в Україні / за ред. Т. І. Єфименко. Київ: ДНУ «Акад. фін. управління», 2016. 170 с. URL: http://www.afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=461&num=3.
5. Кондрашев П.А. Исторический аспект формирования отчетности в соответствии с МСФО в коммерческих банках. Аудит и финансовый анализ. 2012. № 3. С. 36–39. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=18226275>.
6. Литвин Н.Б. Финансовый облік у банках (у контексті МСФЗ): підручник; 2-ге вид. доп. і перероб. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 676 с. URL: <http://posek.km.ua/biblioteka.pdf>.
7. Мельник Н. Історія виникнення і розвитку міжнародної системи обліку. Журнал європейської економіки. 2013. Т. 12. № 4. С. 507–518. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2013_12_4_8.
8. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України 29.01.2019 № 24. Зміни до Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0024500-19>.
9. Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку: Постанова Правління НБУ від 11 вересня 2017 р. № 89. ОО "ЛІГА ЗАКОН". URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB17131.html.
10. Степова Т. Г. Реформування системи обліку в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 990–992. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/185.pdf>.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтова-

риством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Редакція від 30.11.2015. Набрання чинності 01.09.2017. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_011

12. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Електронна газета «Інтерактивна бухгалтерія». URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131>.

13. Фінзвітність за міжнародними стандартами: роз'яснення щодо складання звітності в єдиному електронному форматі за 2019 рік та проміжної фінансової звітності у 2020 році. За матеріалами Системи фінансової звітності. Вісник "Офіційно про податки". 10.01.2020. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100015943-finzvinitst-za-mizhnarodnimi-standartami-rozjasnennya-schod-skladannya-zvinitosti-v-yedinomu-elektronnomu-formati-za-2019-rik-ta-promizhnoyi-finansovoyi-zvinitosti-u-2020-rotsi>.

14. Фурсова В.А., Шалун І.М., Лазебна І.Р. Реформування системи бухгалтерського обліку в банківських установах. Економіка та суспільство. 2018. №18. С. 1034–1044. DOI: 10.32782/2524-0072/2018-18-143.

15. Хомовий С.М. Євроінтеграція в Україні: проблеми розвитку і стандартизації бухгалтерського обліку: зб. наук. праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2013. № 10 (37). Ч.4. С. 362–368. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%284%29_58.

16. Ясменко Г.Н. Исторические аспекты развития бухгалтерской отчетности хозяйствующих субъектов. Научный журнал КубГАУ. 2014. № 97 (03). С. 1–13. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/25527677.pdf>.

17. Analysing the use of IFRS Standards. April, 2018. URL: <http://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#analysis>.

18. Ramana Karthik. The international politics of IFRS harmonization Harvard Business School First Draft June 28, 2011. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1875682.

REFERENCES

1. "Vnedrenycja" MSFO po-amerikanski raskritikovana britanskimi jekspertami ["Implementation" of IFRS in American style criticized by British experts]. GAAP: veb-sajt. Available at: <http://gaap.ru/news/123441>.

2. Golov, S.F. Vdoskonalennja buhgalters'kogo obliku i zvinitosti v Ukraïni v konteksti jevointegracii' [Improving accounting and reporting in Ukraine in the context of European integration]. Buhgalters'kyj oblik i audyt [Accounting and auditing], 2014, no 1. pp. 3–17. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2014_1_2.

3. Jelysjejeva, O.K., Neteta, A.O. Osoblyvosti skladannja finansovoi' zvinitosti bankivskymy ustanovamy Ukraïny [Features of preparation of financial statements by banking institutions of Ukraine]: nauk. visn. Hersons'kogo derzhavnogo universytetu [Scientific Bulletin of Kherson State University], 2015, no 11. Vol. 3. pp. 147–150. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/119.pdf.

4. Jefymenko, T.I., Lovins'ka, L.G., Jastrems'kyj, O.I. (2016). Monitoryng dotrymannja ta zabezpechennja mizhnarodnyh standartiv finansovoi' zvinitosti: krashhi svitovi praktyky ta perspektyvy zaprovadzhennja v Ukraïni [Monitoring compliance with and ensuring international

financial reporting standards: best global practices and prospects for implementation in Ukraine]. Kyiv: DNU «Akad. fin. upravlinnja», 170 p. Available at: http://www.afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=461&num=3.

5. Kondrashev, P.A. Istoricheskiy aspekt formirovanija otchetnosti v sootvetstvii s MSFO v kommercheskih bankah [Historical aspect of reporting in accordance with IFRS in commercial banks]. Audit i finansovyj analiz [Audit and financial analysis], 2012, no 3, pp. 3–39. Available at: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=18226275>.

6. Lytvyn, N.B. (2017). Finansovyj oblik u bankah (u konteksti MSFZ) [Financial accounting in banks (in the context of IFRS)]. 2nd ed., ext. and processing. Kyiv: «Centr uchbovoi' literatury». 676 p. Available at: <http://posek.km.ua/biblioteka.pdf>.

7. Mel'nyk, N. Istorija vynykennja i rozvytku mizhnarodnoi' systemy obliku [History of the origin and development of the international accounting system]. Zhurnal jevropejs'koi' ekonomiky [Journal of the European Economy], 2013. Vol. 12, no 4, pp. 507–518. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jec_2013_12_4_8.

8. Pro zatverdzhennja Zmin do dejakyh normatyvno-pravovyh aktiv Nacional'nogo banku Ukraïny: Postanova Pravlinnja Nacional'nogo banku Ukraïny 29.01.2019 No 24. Zminy do Planu rahunkiv buhgalters'kogo obliku bankiv Ukraïny. [Pro zatverdzhennja Zmin do dejakyh normatyvno-pravovyh aktiv Nacional'nogo banku Ukraïny: Postanova Pravlinnja Nacional'nogo banku Ukraïny 29.01.2019. No 24. Zminy do Planu rahunkiv buhgalters'kogo formu bankiv Ukraïny. Verkhovna Rada of Ukraine]. Verhovna Rada Ukraïny. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0024500-19>.

9. Pro zatverdzhennja normatyvno-pravovyh aktiv Nacional'nogo banku Ukraïny z buhgalters'kogo obliku [On approval of normative legal acts of the National Bank of Ukraine on accounting]: Postanova Pravlinnja NBU vid 11 veresnja 2017 r. No 89. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB17131.html.

10. Stepova, T.G. Reformuvannja systemy obliku v Ukraïni [Reforming the accounting system in Ukraine]. Global'ni ta nacional'ni problemy ekonomiky [Global and national economic problems], 2018, no 22. pp. 990–992. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/185.pdf>.

11. Ugoda pro asociaciju mizh Ukraïnoju ta Jevropejs'kym Sojuzom [Association Agreement between Ukraine and the European Union]. Redakcija vid 30.11.2015 r. Nabrannja chynnosti 01.09.2017. Verhovna Rada Ukraïny [Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

12. Nacional'ni polozhennja (standarty) buhgalters'kogo obliku Elektronna gazeta «Interaktyvna buhgalterija». [National accounting regulations (standards) Electronic newspaper "Interactive Accounting"]. Available at: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131>.

13. Finzvinitist' za mizhnarodnyimi standartamy: roz'jasnennja shhodo skladannja zvinitosti v jedyomu elektronnomu formati za 2019 rik ta promizhnoi' finansovoi' zvinitosti u 2020 roci [Financial reporting according to international standards: clarification on the preparation of reports in a single electronic format for 2019 and interim financial statements in 2020]. Visnyk oficijno pro podatky

[Bulletin officially about taxes]. Available at: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100015943-finzvintnist-za-mizhnarodnimi-standartami-roz'yasnennya-schodoskladannya-zvitnosti-v-yedynomu-elektronnomu-formati-za-2019-rik-ta-promizhnoyi-finansovoyi-zvitnosti-u-2020-rotsi>.

14. Fursova, V.A., Shalun, I.M., Lazebna, I.R. Reformuvannya systemy buhgalters'kogo obliku v bankivskiyh ustanovah [Reforming the accounting system in banking institutions]. *Ekonomika ta suspil'stvo* [Economy and society], 2018, no 18. pp. 1034–1044. DOI: 10.32782/2524-0072/2018-18-143.

15. Homovyj, S.M. Jevointegracija v Ukraini: problemy rozvytku i standartyzacji' buhgalters'kogo obliku [European integration in Ukraine: problems of development and standardization of accounting]: zb. nauk. prac' Luc'kogo nacional'nogo tehnicnogo universytetu [Collection of scientific works of Lutsk National Technical University]. *Ekonomichni nauky. Serija «Oblik i finansy»*, 2013, no 10 (37). Part 4, pp. 362–368. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%284%29_58.

16. Jasnenko, G.N. Istoricheskie aspekty razvitija buhgalterskoj otchetnosti hozjajstvujushih sub'ektov [Historical aspects of the development of financial statements of business entities]. *Nauchnyj zhurnal KubGAU* [Scientific journal KubSAU], 2014, no 97 (3), pp. 1–13. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/25527677.pdf>.

17. Analysing the use of IFRS Standards. April, 2018. Available at: <http://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#analysis>.

18. Ramana Karthik. The international politics of IFRS harmonization Harvard Business School First Draft June 28, 2011. Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1875682.

Развитие и влияние международных норм учета на формирование финансовой отчетности в банковских учреждениях Украины

Хомовой С.М., Хомьяк Н.В., Томилова-Яремчук Н.А., Литвиненко В.С.

В статье проанализировано тенденции ежегодного увеличения количества стран, которые стимулируют использование МСФО на своих территориях в различных компаниях и в различных сферах деятельности.

Проработана система внедрения МСФО, их прозрачность и открытость, что в последующем приведет к значительному улучшению отношений с инвесторами и увеличит их доверие к банкам. Проведено сравнение статуса использования МСФО для организаций разных стран мира. Показано непосредственную связь между эффективной деятельностью банковских учреждений в зарубежных странах и введением МСФО. Выделены факторы близости стран к политическим силам, которые формируются в КМСФО, и приведены показатели вероятных национальных стратегий имплементации МСФО в разных странах мира. Украина при этом относится к странам, имеющим довольно слабое политическое влияние на управленческие решения КМСФО.

Установлено, что в Украине процесс согласования бухгалтерского учета по МСФО в банковской сфере было начато еще с 1998 года, однако как субъект регулирования их стали рассматривать недавно. На сегодня МСФО являются уже основанием П(с)БУ и других нормативно-пра-

вовых актов, указывают на эффективность процессов сочетания национальных особенностей ведения бизнеса в Украине с международными.

Установлено, что важным фактором корректировки украинской банковской учетной системы является обеспечение правдивой финансовой информации о настоящей цене активов банка, их доходности, прозрачности бухгалтерских действий, создание эффективных в управлении методологически-правовых документов, регулирующих ведение учета финансовых инструментов по международным правилам.

Рассмотрены планы счетов в банках до и после реформирования, определены их преимущества и недостатки.

В ходе исследования были проанализированы и общие проблемы, которые возникают в банковских учреждениях в процессе внедрения международных стандартов, а также возможные пути решения этих проблем. Важным также является процесс мониторинга качества составления финансовой отчетности в банках. Анализ зарубежных систем данного процесса показал, что наиболее благоприятной для украинских банков является структура контроля, которую используют в Германии.

Среди основных рисков полного внедрения МСЗФ в банковских учреждениях Украины мы выделили: 1) внутренние – увеличение количества пользователей финансовой информации; содержание корпоративной отчетности (интегрированной, нефинансовой, управленческой), политика проверки корпоративной отчетности; 2) внешние – финансовые риски; опасность быстрой интеграции на международные финансовые рынки; процентные риски.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, МСФО, банки, организация учета, план счетов, Положение стандарт бухгалтерского учета, финансовая отчетность.

Development and influence of international accounting standards on the formation financial statements in banking institutions of Ukraine

Khomyvy S., Khomyak N., Tomilova-Yaremchuk N., Litvinenko V.

The article analyzes the trends of annual increase in the number of countries that encourage the use of IFRS in their territories in different companies and in different spheres of activity.

Developed system of IFRS implementation, their transparency and openness will further lead to a significant improvement in relations with investors and increase their confidence in banks. The comparison of the status of the IFRS use for organizations around the world has been conducted. The immediate connection between the effective activity of banking institutions in foreign countries and the introduction of IFRS has been demonstrated. The factors of proximity of countries to the political forces formed in IASB have been highlighted, and the indicators of probable national strategies of IFRS implementation in different countries of the world have been given. While Ukraine is one of the countries that has quite weak political influence on the management decisions of the IASC.

It was found out that in Ukraine the process of harmonization of accounting with IFRS in the banking sector began in 1998, however they began to be considered as a subject of regulation only recently. Nowadays, IFRS is already the basis

of UAS and other regulations, which indicates the effectiveness of the process of combining national characteristics of doing business in Ukraine with international ones.

It has been established that an important factor in adjusting the Ukrainian banking accounting system is to provide real financial information about the true price of assets of the bank, their profitability, transparency of accounting activities, creating effective methodological and legal documents governing the accounting of financial instruments under international rules.

The plans of bank accounts before and after the reform have been considered, their advantages and disadvantages have been outlined.

In this research the general problems in banking institutions in the process of implementing international standards, as

well as possible ways to solve them have been also analyzed. The process of monitoring the quality of financial reporting in banks is also important. The analysis of foreign systems of this process has shown that the most favorable for Ukrainian banks is the control structure used in Germany.

Among the main risks of full implementation of IFRS in banking institutions of Ukraine, we have identified: 1) internal – an increase in the number of users of financial information; content of corporate reporting (integrated, non-financial, management); corporate auditing policy; 2) external – financial risks; the danger of rapid integration into international financial markets; interest rate risks.

Key words: accounting, IFRS, banks, organization of accounting, chart of accounts, regulation of accounting standard, financial statements.

Copyright: Хомовий С.М. та ін. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Хомовий С.М.

ID: <https://orcid.org/0000-0001-7483-7426>

Хом'як Н.В.

ID: <https://orcid.org/0000-0003-3002-9659>

Томілова-Яремчук Н.О.

ID: <https://orcid.org/0000-0001-6409-7487>

Литвиненко В.С.

ID: <https://orcid.org/0000-0002-6495-0537>